

IL - M A L T I

QARI LI TOHROG
L-AKKADEMJA TAL-MALTI

MARZU-DIĊEMBRU
1978

ĠUŻE' MUSCAT AZZOPARDI Traduttur tal-Kotba Mqaddsa

Ġużè Muscat Azzopardi kien ġenju prolificu u versatili. Fi żmien u kien imdahhal f'bosta għaqdiet; ha sehem f'ħidmiet diversi; waqqaf u mexxa xirkiet; semma' leħnu f'laqgħat ta' kull xorta ta' nies; issemma f'centri politiċi, kulturali u soċjali; għamel isem fl-awli tal-Qrati tal-Ġustizzja; ha postu fil-Kunsill tal-Gvern; kien magħruf bħala ġurnalista prim u meqjus bħala kittieb mill-aħjar.

Illum dan il-ġenju niftakruh bħala wieħed mill-persunaġġi ewlenin li seddqa l-ħajja ta' żmien u, ismu ha post ta' ġieħ fl-istorja tal-Letteratura Maltija. Hafna żgħażaġħ tal-lum jafu lil Ġużè Muscat Azzopardi bħala rumanzier u poeta; qraw u studjaw ir-rumanzi, is-sunetti u l-poeżiji l-oħra tiegħu, u ammiraw il-ħeġġa ta' l-istil, il-ħerqa ta' l-espressjoni, il-għażla tal-kliem, il-heffa tar-ritmu, is-sentiment liriku u f'kollox il-qawwa tal-ħsieb magħsur f'tema li jpaxxi l-moħħ u jħenni l-qalb.

Għalhekk il-poplu Malti jgħożż l-isem ta' Ġużè Muscat Azzopardi. Madankollu hemm qasam fil-ħidma letterarja tiegħu li mhux magħruf biżżejjed għalkemm is-siwi tiegħu huwa bla qies, għax barra l-valur letterarju kellu effett mill-aqwa fuq il-poplu Malti, l-aktar fuq il-kotra twajba u devota li thobb 'l Alla u 'l-proxxmu u tixtieq tghix ħajja tabilħaqq nisranija skond il-Kelma 'l-Alla kif imfissra fl-Evangeli u l-Kotba Mqaddsa l-oħra.

Ma rridx ngħid li qabel Muscat Azzopardi ma kienx hawn traduzzjonijiet oħra bil-Malti tal-Bibbja. Canolo, Vassalli, Camilleri kienu qalbu kotba tal-Vangeli fl-ilsien tagħna. Imma dawk it-traduzzjonijiet kienu magħmulin għall-Protestanti u stampati għat-tixrid tal-missjonijiet tagħhom. Għalhekk, l-Awtoritajiet tal-Knisja tagħna mill-ewwel ħaduhom u wissew lill-poplu Malti biex ma jaqrahomx. Il-kelma mxiet li dawk it-traduzzjonijiet ta'

l-Evangēlji ma kinux għal idejn il-Kattoliċi Maltin, u billi ma kienx hemm oħrajn approvati mill-Knisja, il-Bibbja bil-Malti baqgħet għal bosta snin bhala haġa projbita għall-poplu.

Ried ikun Ġuzè Muscat Azzopardi li kiser dak l-'impasse', meta fl-1895, bil-kunsens ta' l-Isqof u l-barka tal-Papa, qaleb għall-Malti l-Evangēlju ta' San Matthew. Kienet biċċa xogħol ta' htieġa maħduma bil-għaqa, bir-reqqa u bis-sengħa, li għamlet tajjeb għan-nuqqas fil-hajja religjuża tal-poplu Malti.

Dik it-traduzzjoni kienet milqugħa tajjeb hafna mill-Ġerarkija tal-Knisja u mill-fidili tal-Għejjer tagħna, tant li warajha hargu t-traduzzjonijiet tat-tlett Evangēlji l-oħra, u kollha sabu rwieħ xewqana biex jaqrawhom.

Ġuzè Muscat Azzopardi qabel ma thajjar biex jaqleb l-Evangēlji fi lsienna, kien kiteb opri ta' devozzjoni, hajjiet ta' qaddisin u xogħlijiet dwar il-liturgija, imma t-traduzzjoni ta' l-Evangēlji għollietu f'daqqa waħda, fost l-aqwa kittieba ta' opri sagri bil-Malti, kisbitlu fama kbira fil-kitba ta' dik ix-xorta u sthoqqitlu unur u dekorazzjoni mill-Kap tal-Knisja Kattolika.

Il-kotba ta' l-Evangēlji maqlubin għall-Malti minn Muscat Azzopardi, imxew hafna f'dawn il-Għejjer, kif ukoll fost il-Maltin ta' barra, tant li harghet it-tieni edizzjoni fl-1914. Is-suċċess li kellha dik l-opra hajjar lill-awtur biex jindahal halli jibda jaqleb għall-Malti fl-1917 l-'Atti ta' l-Appostli', li hargu wkoll bil-barka ta' l-Isqofijiet ta' Malta u tal-Papa.

Ahna llum ma nistgħux nifhmu sewwa kif it-traduzzjoni ta' l-Evangēlji ta' Ġuzè Muscat Azzopardi laqtet u xegħlet lill-qarrejja Maltin li kienu għatxana għall-Kotba Mqaddsa. Kien hemm min hass ruhu fid-dmir bhala Nisrani li jaqra u jixtarr dawk il-kotba li jfarrġu r-ruħ u jserrħu l-qalb; għalhom bhal nies miftumin minn haġa ta' benna li malli jiksbuha, jibilgħuha b'herqa kbira.

Wara t-traduzzjonijiet ta' Muscat Azzopardi, hargu traduzzjonijiet oħrajn ukoll: dawk ta' Saydon, Grima, Galea, Cortis, Sant, Paris, Spiteri, u llum drajna nisimgħu t-tifsir ta' l-Evangēlju bil-Malti fil-quddies, naqraw 'Kliem il-Hajja' kull fil-għodu, u nixxieghlu bil-pubblikazzjonijiet tal-'Għaqda Biblika Maltija'. Imma disgħin sena ilu l-Evangēlju kien jasal f'widnejn il-Maltin b'ilsien barrani, u jqajjem sens mistiku imma mhux magħruf ta' ftuħ il-qalb ma' Alla jew ta' għaxqa għall-Kelma Tiegħu. Il-mertu

ta' Ġużè Muscat-Azzopardi hu li ppopolarizza l-Kotba Mqaddsa f'pajjżna u rawwem in-Nisrani Malti jifhem u japprezza l-Kelma t'Alla. Din hi opra ta' ġieħ li jiġi hoqqilha kull tifhir u, għalkemm għadha mhix mistharġa biżżejjed bħall-bidmiet l-oħra ta' Muscat Azzopardi, għandha tifqies bħala waħda mis-sisien li fuqhom inbniet il-fama tiegħu.

F'din il-ħarġa ta' "Il-Malti" nsibu studji dettaljati dwar il-bidma ta' Ġużè Muscat Azzopardi bħala traduttur tal-Kotba Mqaddsa u bħala kittieb ta' proża u ta' poeżija reliġjuża. Dan it-tagħrif kritiku li nqara fl-akkademja li saret fil-Kon-Kattidral ta' San Ġwann fis-26 ta' Mejju 1977 b'ġieħ Ġużè Muscat Azzopardi, għandu jixhet dawl ġdid fuq dan l-awtur Malti u għandu jiswa ta' fejda għal kull min irid jagħmel apprezzament kritiku u xjentifiku tal-Letteratura Maltija.